

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

№ 45. ANUL XVIII.

Sabiu, in 719 Iunie 1870.

Telegraful este de două ori pe săptămână: joi și duminică. — Prenumeratiunea se face în Sabiu la expeditura foiei pe afară la c. r. poște, cu bani gata prin scrisori francate, adresate către expeditura. Pretul pnenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-

ru provinciile din Monarchia pe anu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țeri straine pe anu 12 po 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru întreaga ora cu 7. cr. sirulu, pentru a două ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Vien'a 1/13 Iunie.

Dupa câte s'au succedut dela epistola mea din urma abia voiu afla acum locul celu potrivit de a incepe mai departe. Mi se pare ca amu statu in loc la sedinta prima a adunării generali a invetatorilor germani. Continuu dara intr'unu noroc cu sedinta a două. Ea a fost și mai viua decât cea dintâi, ea s'a ocupatu de instructiunea religiunii in scola populara. Aru fi lungu raportulu asupra acestei sedintie, cândo l'a-siu descrie mai detaliat. In prim'a linia confessionalitatea și apoi religiositatea in form'a predata de biserici a aflatu combatatori destui. Nu sciu deca amu atinsu, seu deca amu atinsu, nu sciu deca o amu facutu acest'a pre de ajunsu, impregiorarea, ca atata catolicii latini câtă și protestanti asiă numiti „ortodocsi“ au ore care conventu sa fia indignati pre bisericele lor. Ele pré s'au pusu cu piciorulu in pragu spre a observá unu felu de tutela fatia cu credinciosii și mai multu cu invetatorii lor și de aci e lesne de a se explica vecmentia cu carea laicii, aflându ocaziunea, sa-si verse foculu asupra-le (bisericelelor). Aci sa avemu in vedere cuventarea unui dintre capetele cele mai chiare ale adunării, pre Dir. Dittes din Vien'a. Acest'a cu o elocuentia rara, cu logica seducatoria a vorbitu mai bine de o ora, arătându incompatibilitatea pedagogiei cu teologia, va se dica, arătându ca principiile acestor două nu se potu intalni și impacá nici odata. Dara totu din vorbirea lui se vede ca nu e in contra religiunii in scola populara, ci voiesce, ca instructiunea acestei a sa o aiba invetatorii și nu preotii. Ba elu propose in fine ca manualulu de religiune sa fia nisce excerpte din biblia si adeca testamentulu vechiu si testamentulu nou. Si ce e invetatori crestinésca altuceva decât aceea ce se radima cu deosebire pre scriptura? Cá sa putem pricepe și mai bine caus'a movens, ne insemnâmu numai dicerea susu mentiunatului directoru, ca deca cartea acest'a excerptata nu s'aru putea realisa și nu s'aru putea dá in mânilor invetatorilor cu instructiunea ei cu totu, atunci mai bine sa nu fia nici o instructiune de religiune in scola populara. Mai departe cere o emancipare totale a scolei de biserică. Necasulu, ce l'au produsu bisericele, ce s'au desfacutu in fapta și in forma seu numai in fapta, de poporu se manifestá pre buzele tuturor oratorilor și pre fetiele tuturor aplaudatorilor. Unu oratoru (Gözl din Vien'a) s'a incercatu a cere o cretia libera și pentru instructiunea religiunii in mantau'a cea larga a libertății. Si vorbindu mai pozitivu a disu, ca e de lipsa, sa cunósca omulu formele religiunii confessionilor diferite; dara vedendu directiunea spiritelor, a facutu o concessiune cu totulu neacceptabile de nimenea; elu a propusu in fine: a se propune in scolele poporali doctrinele diferitelor confessioni in modu obiectiv.

Obert alu nostru a cutediatu, de a disu numai: „ca ide'a, carea afirma, ca instructiunea religiunii nu se fiene de scola și trage originea numai din o dezvoltare nesancetosa“, și a datu de obstacule de nu mai putea vorbi. Abia dupa vre-o câte-va momente a potutu vorbi iera-si, in urm'a apelului presiedintelui la libertatea de vorbire. Nu sciu acum din convingere ca asiă e bine, seu din convingere ca la noi totu nu se va realisa asiă curendu elu se pronuncia contr'a inspectiunii preotiesci preste scole; sustiene instructiunea religiunii prin invetatori, carea e o parte esentiale a scolei și aréta ca religiunea s'a discreditatu fatia cu scola numai prin incarcarea materialulu de instructiune de religiune datu copiiloru pre cale mecanica și nemecanica. Diversiunea acest'a și cu deosebire indigitarea, ca in scolele popularie sa propunea prea multe dogme pâna acum, precum și respingerea inspectoriloru bisericesci, au intorsu foia și semnele de desplacere

s'au prefacutu in aplaudări, — ei bine, sa le dicu și eu odata frenetice.

Resultatulu desbaterei a fostu ca s'a primitu resolutiunile urmatoare:

I. Instructiunea religiunii in scola populara remâne concediuta invetatorilor, atatu ce privesce organizatiunea ei, câtă și esecutarea; tuturor parintiloru li sta in libera voia sa ia parte copii lor la orele de religiune seu sa nu ia parte; pâna cându principiile aceste nu se voru putea esecutá, e bine cá instructiunea religiunii sa se eschida din scola.

II. La alegerea materialulu de instructiune precum și la traterea obiectulu numai principiile pedagogice suntu normative.

A treia și cea din urma sedintia a adunării generali a fostu interesanta intr'atât'a ca a vorbitu și femei (invetatoresc). Erá, dupa ce se decise ca adunarea sa si pastreze caracterulu seu liberu de pâna acum, era dicu, la ordinea dilei „cultura femeiloru nemtiesci.“

Tem'a acest'a, desbatuta de unii și la noi, a a capetatu o resolutiune, de carea póte sa ne bucurâmu și noi și carea resolutiune o recomandâmu la cine se cuvine din tota inim'a.

Fiindu ca putemu computá cu tota sigurantia ca cetitorii, celu putienu o parte mare, nu me tienu de unu adoratoriu fanaticu alu seculu disu și frumosu, iera spre mai buna precepere celu femeiescu, in cele ce privesce desbaterea sedintiei din urma me voiu tienea mai multu de cele díse de două oratoresc.

Disece unulu dintre oratorii barbati, ca creșterea femeiloru in clasele superioare ale societății și directiunea acestei creșteri e defectuosa. Elu cu alte cuvinte dicea ca femeile in dia'a de astadi invetia jocuri, invatia desemnu, pictura etc. de felulu acest'a, dara de economi'a casnica nu au nici idea; scola dara adauga belranulu Dr. Meier din Lübeck aru avea datori'a a-si indreptá ochii in partea acest'a. Ce privesce facultatea de a câștigá sa se ia in consideratiune casurile cându d. e. o femeia remâne nemaritata seu veduva. In fine cere din tóte puterile sa se puna odata stabila inriurintielor celoru perniciose asupra caracterulu și a moralității.

Domnisiór'a August'a Weyrowitz din Berlinu nu se multiamesce cu ce dice belranulu Meier. Dens'a scóte din cuvintele lui totu ștarea cea supusa a mui-rei fatia cu barbatulu. Ambitiunea erá sternita de declamatiunile celoru ce nu au alt'a de lucru decât totu emancipéza femeile; inse totu domnisiór'a vorbindu cu ratiune ne spune ca misiunea femeiei nu e ca pre barbatu sala puna sa aplece copii mici și sa siédia in casa sa caute de prândiu și de celelalte ale casei, ci e cá sa ajute barbatulu la deslegarea problemei de cultura, carea o primescu cá o sarcina comuna cându se casatorescu. Femei'a și implinesce misiunea acest'a inainte de tóte grigindu trupesce de copii, dara grigindu și de elementele cultorei spirituale a copiiloru. Deca inse sórtea dice unei femei cá sa traiasca in singuratare atunci trebuie creșcuta sa-si scie câștigá pânea cu lucru de acel'a care e conformu insusiriloru și puteriloru ei. Lucrulu, dice dens'a, carele da barbatulu libertatea póte duce și pre femeia la libertatea cea mai nobile. In intielesulu acest'a vorbesce și domnisiór'a Sany din Rudolfsheim, carea deca si accentuá emancipatiunea, dice anume de emancipatiune ratiunale, dara nu cá sa se faca din femei barbati cum voru unii și ceea ce e o absurditate. Dens'a pledéza pentru introducerea femeiloru maritate cá invetatoresc in scole.

Cam in intielesulu, ca femeile inainte de tóte

sa fia creșcute a fi mame bune și economie harnice in casa s'a facutu și resolutiunile primite de adunare.

Presiedintele inchide prin unu discursu miscatoriu sedintiele acestei adunării, in privinta numerulu póte cea mai mare și totu odata cercetata și de negermâni. Pentru ca erau români, slavi, magiari, fiesi și dani, svedi etc..

O amanare mi mai escusa iubite cetitorii, si adeca espunerea din conferintiele partiali, dara cu ajutoriulu celui atotu-puternicu și aceea va veni.

De asta-data mai afla numai, ca noi de si straini de natiunea germana ne amu bucuratu aci in locu de tóte prerogativele invetatoriloru și ne puteamu bucurá mai de multu, deca ne informâmu mai bine despre tóte amenuntele adunării. Teatre, mușee, espuseliuni s. a. lucruri demne de vedutu din Vien'a au statu la dispuseliunea tuturor invetatoriloru adunati aici, seu de totu gratis seu cu pretiuri scadiute. Intre aceste se numeru și excursiunea facuta a patr'a di la Müzzuschlag in Stiri'a preste Semmering, unde drumulu de feru trece prin mai multe tuneluri pre sub munti, dintre care unu tunelu e de 750° de lungu, la o inaltime de 2788' preste luciulu mării, unde suntu vřaducte, cari léga munte de munte, dintre care un'a e de o lungimende 150° și de ambe laturile prapastia.

Astadi, dara si eri, s'au dusu parte mare din invetatorii pre acasa; compatrioti sasi amu mai vedutu pre la institutele pedagogice și pre la scolele primarie de aici și astadi inca.

Diet'a Ungariei.

In sedintia din 11 Iunie a casei reprezentatorilor se autentica mai intaiu protocolulu; dupa aceea se trece la ordinea dilei, la care sta desbaterea speciala despre proiectulu de lege, relativu la drumulu de feru Esseg-Sissek.

Dupa o scurta desbatere se primesce de majoritatea casei proiectulu de lege neschimbatu.

Presiedintele ministriloru Andrassy presinta proiectele de lege, sancționate de M. Sea, despre creditulu suplementariu pentru caletoria din orientu a M. Sele, despre sporirea baniloru de cortelu a deputatoriloru și despre regularea fluviorulu Timisiu și Beg'a.

Urméza la desbatere proiectulu de lege despre drumulu de feru Bataszék-Dombovár. Referentulu comitetulu centralu recomanda primirea proiectulu de lege.

Dupa o discussiune scurta se primesce acestu proiectu de lege atatu in desbaterea generala câtă și in cea speciala.

Proiectulu de lege despre lini'a St. Petru=Fiume se cetesce și primesce.

Creditulu suplementariu, devénitu necesariu prin inmultirea amplotatorulu la curtile r. apelativa se votéza fără desbatere.

Incheierea sedintiei la 2 ore.

In sedintia din 13 Iunie a casei magnatorilor se anuncia unele petitiuni pentru concedie și apoi preda notariulu casei reprezentatoriloru, P. Mihályi, care intra intr'aceea in sala, proiectele de lege primite in a treia cetire: despre construirea drumulu de feru Esseg=Sissek, Bataszék=Dombovár=Zákány, St. Petru=Fiume și despre creditulu suplementariu alu ministrulu de justitia.

Actele predate câtă și estrasele relative din protocolulu casei deputatoriloru se cetescu și tramiu comisiunei de 3 spre referare.

Sedintia se incheie la 3/4 1 ora.

In sedintia din 13 Iunie a casei reprezentatoriloru se cetesce și autentica protocolulu sedin-

Hei premerse. Presedintele anuncie mai multe petitiiuni, care se transpunu comisiunii de petitiiuni. Acolo se transpunu si petitiiunile prezentate de reprezentantii: K. Hertelendy, St. Szalay, P. Molnar, I. Halassy, Ios. Madarasz, D. Iranyi, si Lud. Dobsa.

F. Simonyi: De unadi am interpelatu regimulu despre politic'a sea in afacerea organizatiunii municipieloru. Este adeveratu, ca regimulu nu e deobligatu a responde la interpelatiuni pâna la unu tempu anumitu; e inse datorint'a fia-cârui regimu parlamentar, asi chiarificã politic'a sea fatia cu unele proiectu de lege, care tocmai se desbata de sectiuni, la intrebarea unui reprezentante, cu deosebire deca acest'a este opta, de a inlesni pertractarea proiectului respectivu de lege. De cându mi-am prezentatu interpelatiunea, au decursu dejã 10 zile. Intr'aceea pôtea regimulu celu pucinu spune, deca nu da acum unu respunsu meritoricu ca si cându are de cugetu a responde? Interpelatiunea a constatu din 2 intrebãri; prim'a a fostu ca aprobatu-a ministerulu intregu proiectulu de lege despre organizarea municipieloru seu e numai ministrulu de interne responsabilu pentru elu. Fiecare cetatianu are dreptulu a sci, cine e creatorulu moralu a unui proiectu de lege, ce sguiduie has'a intrêga a legiloru din 1848! (La drept'a, oho!)

Nainte de 1848 avea Ungari'a o constitutiune aristocrata; legislativ'a din 1848 o strafomã in democrata; regimulu presinte i place a se asemena cu regimulu din 1848; constitutiunea din 1848 e basata pre reprezentatiunea poporului, proiectulu acest'a de lege contradice inse acestui principiu, regimulu voiesce a aristocratisã ierasi constitutiunea. La atari schimbãri debuie se scia tier'a, ca toti ministrii se invoiescu cu modificarea constitutiunii seu deca nu, cine e ministrulu respectivu? Vorbitoriulu presinta de nou o interpelatiune: Voiesce regimulu a responde la interpelatiunea mea de deunadi, in afacerea politiceii sele, privitorie la organizatiunea municipieloru si cându voiesce ami responde? Interpelatiunea se tramite ministeriulu.

Referentulu Széll pune pre mеса casei raportulu celu, dupa cum dice elu, forte voluminosu, alu comitetului pentru drumuri de feru si financialu, despre proiectulu de lege relativu la line'a Neutra-Neubäusel-Trentschin. Raportulu nu se cetesce ci se decide, a se tipari si tramite sectiuniloru. La ordinea dilei sta a trei'a cetire a proiecteloru acceptate in siedintia de Sambata. Proiectela de lege despre construirea drumurilor de feru Esseg-Sissek, St. Petru-Fiume, Zákány-Dombovar-Bátaszék si despre creditulu suplementariu alu ministrului de justitia se cetesce a trei'a ora, se primescu definitivu si tramite casei magnatiloru.

Urméza proiectulu de conclusu alu sectiunii a 2 a in afacerea proiecteloru de lege despre drumurile de feru. Proiectulu de conclusu suna: Cas'a sa bine voiesca a decide, ca comitetulu pentru drumurile de feru sa cera dela barbati de specialitate parerea loru in chestiuni mai insemnate de drumuri de feru, mai nainte de a decide ceva meritorice si apoi sa presinte casei raportulu seu dinpreuna cu parerea aceloru barbati de specialitate.

Referentulu sectiunii a 2 a P. Térey, cetesce spre motivarea acestui proiectu de conclusu protocolulu siedintiei respective.

In afacerea acest'a se intinde o desbateru lunga si viua, la care iau parte: D. Iranyi, ministrulu de comunicatiune Gorove, Pr. Pulszky, I. Somossy, E. Ivánca, br. co. Kemény, E. Simonyi L. Korizmic, si 1/2 Halasz.

Se procede la votare. Contr'a proiectului de conclusu a sectiunii a 2 a votéza cas'a intrega, afara de Térey, Csana dy si Prilezky. Presedintele suspende siedintia pre câteva minute.

Dupa redeschiderea siedintiei se autentica aceea parte a protocolului deastadi, care se referesce la primirea proiecteloru de lege, cetite astadi a trei'a ora, si sa tramite casei magnatiloru.

Incheirea siedintiei la 1/4 12 ore. Mano nu se va tienea siedintia.

Dupa inchierea siedintiei publice de astadi convenira cele siese sectiuni, care au de a delibera asup'a proiectulu pentru regularea municipieloru, si si continuara desbaterile; In sectiunea a 5 in care reusi Antonu Csengerly de a face unele modificãri esentiale a proiectului ministerialu, fiindu spriginitu de mai multi deputati de partid'a lui Deák, se desbatu pâna la sectiunea a 3 despre congregatiunile generale.

In sectiunea a 8 se desbatu asup'a § 20, care statoresce ca comitetele sa se compuna jumetate din cei cari au censulu mai mare si jumetate prin alegeri. Col. Tisza propune stergerea acestui §. si inlocuirea lui prin altulu mai liberalu; desbateru nu se linessce.

In sectiunea a 9 se desbata asup'a propunerii lui Hoffmann pentru de a se face pentru organizarea municipieloru cetatienesci o lege deosebita de cea a comitateloru. Desbaterile in acesta privintia a fostu forte vii si a duratu asiã tota siedintia. Szontagh vorbeste pentru acesta propunere; asemenea si Elekes motivandu, ca de ore ce sectiunea n'a primitu propunerea sea de a nu face exceptiune cu sasi, asiã der' sa se faca si pentru cetatile din Ungari'a lege deosebita municipale de a comitateloru; totu pentru acesta vorbese Vidliczkay.

Dupa ce vorbescu mai multi contr'a si alti pentru proiectulu lui Hofmann ia cuventulu deputatulu Ranicher si vrea se demustre necesitatea unei legi extra pentru municipiile cetatienesci, aratãndu ca acest'a o cere heterogenitatea element'oru din comitate si a locuitoriloru din cetãti. Gradulu de cultura si ocupaciunea etc. Cu tote acestea la votare cade propunerea lui Hofmann.

Din comitatulu Zarandu.

Bai'a de Crisiu 10 Iunie 1870

Abiã amu prinsu cându-va pen'a, in vietia mea, sub o impressiune mai placuta, decâtu acum'a, cându prin aceste vinu a relatã onorabilulu publicu, despre serbatorea, ce a avutu locu in Bradu, in comitatulu Zarandu la 2 Iunie st. n. a. c. in diu'a SS. Constantinu si Elena, carea in acestu anu a concis cu diu'a inaltierei Domnului.

Este cunoscutu dejã din colonele jurnaleloru române, cum ca intelegint'a comitatului Zarandu si cu deosebire dnii Ioanu Piposiu fostulu comite supremu alu cottului, Dr. Iosifu Hodosiu primulu si Amosu Francu alu doile v. comite, incependu dela 1861 incóce, s'au straduitu cu o diligintia neobosita, luptãndu-se cu tote pedecede, ce li s'au pusu, pentru infintiaru unui gimnasiu romãnu in acestu comitatu, unde pâna acum abiã au esistatu vre-o câte-va scóle comunale; acesti barbati—dicu—spriginiti de preotime si de tota intelegint'a, au impretenu si indolcitu pre intregu poporulu din comitatu cu ide'a scólei si a invetamentului astufeliu, încãtu elu din tote comunele—afare de trei—si-a oferitu imprumutulu nationalu din 1854 in favorea fondului gimnasiului din Bradu, carele mai inmultindu-se si prin oferte private, in tómn'a anului trecut s'a si deschisu, cu 11 clase gimnasilu si asiã graduatim, se va deschide in fia-care anu câte o clasa, pâna va fi completu.

Acestu june gimnasiu, prin statutele sele si-a adoptatu de patroni, pre SS. Constantinu si Elena, in onórea caror'a in totu anulu are a serba diu'a loru, carea totu odata se numesce „serbatorea nationala a gimnasiului.“

Deci in anulu acest'a, — primulu anu alu vietiei sele — gimnasiulu nostru si-a tienutu prim'a sea serbatorea, sarbatorea de inaugurare.

Inca cu o septemãna inainte de acesta di mare pentru comitatulu Zarandu, se observã o bucuria pre fati'a fie-cârui'a, ca si cându abiã aru apuca sa soscesca diu'a, carea — cum dice scriptur'a — a facut'o Domnulu, sa ne bucurãmu si veselimu intr'ins'a; — zelosulu nostru deputatu dietalu Dr. Ios. Hodosiu a venitu din Pest'a singuru numai pentru a partecipa la inaugurarea, in mare parte, a fetului seu, carele prin unu escelentu discursu (ce se va publica mai târdiu) a datu acestei festivitãti, o adeverata colóie de serbatorea nationala.

In presér'a dilei, edificiuulu gimnasiului erã iluminatu, band'a musicala din Abrudu esindu inaintea gimnasiului, unde acceptã o multime de poporu si intelegintia, atãtu din locu, câtu si din satele vecine, a esecutatu totu piese nationale romanesce, iera corulu studintiloru s'a destinsu prin frumocele selo cântece.

Unu teneru elevu a salutatu, in numele colegiloru sei, pre intreprindiatorii si fundatorii gimnasiului prin unu discursu bine nimeritu, la care apoi protopopulu din Bradu, ca directorele si totu odata presiedintele reprezentantiei gimnasiului, parintele Moise Lazaru, teneru de etate, dara beitrãnu in fapte, pentru promovarea acestui institutu nationalu,

responde teneriloru, prin cuvinte cãldurose si parintesci, indemnãndu-i sa fia diliginti, ca astfelu, sa faca onóre institutului, si bucuria parintiloru loru, precum sa se nisuiasca a fi membri activi ai romanismului.

Diminétia (2 Iunie)—in reversatulu dilei — conformu programulu statoritu de comitetulu arangiatoriu alu reprezentantiei — 11 sunete de trescuri au anunciatu, ca zarandani au sa imbrace astadi vestminte de serbatore, avndu a tienea, pentru prim'a ora, serbatorea templului museloru in Zarandu. — La 9 ore elevii gimnasilu, dimpreuna cu corpulu profesoralu, reprezentantia gimnasiului si mai tota intelegintia din comitatu, precum o multime de poporu, au plecatu dela gimnasiu, in cea mai esemplara ordine, la st. biserica, spre a inaltia rugaciunile loru cãtra atotopotintele, ca binecuventãndu pre fondatorii si factorii principali, sa protéga acestu institutu, spre inaintarea in cultura a fiiloru natiunii romãne.

Terminãndu-se cultulu divin prin 8 preoti imbracati in ornamentele loru bisericesci, cu toti au reintorsu, in aceea-si ordine esemplare, la gimnasiu pentru sãntirea lui, ce intemplãndu-se, seu dusu iera-si cu totii la biserica, unde parintele protopopu Moise Lazaru, ca presedintele reprezentantiei gimnasiului, prin unu discursu ocaasionalu, dupa ce face o scurta dare de séma despre fondulu gimn. dechiara adunarea inaugurala de deschisa si totu odata publica, apoi

esi la tribuna zelosulu romãnu Dr. Ios. Hodosiu v. presied. reprezentantiei cu anim'a plina de entusiasmu, cu fruntea deschisa si cu surisu de bucuria pre buze, voidu ore cum prin acest'a a dá sa pricepemo, ca ostenelele barbatiloru statornici si constanti in propunerile loru, de-si mai târdiu, dara si ajungu scopulu loru, si tienu discursulu mai susu memoratu, „despre scóle la romãni in genere si in specialu la romãni din Zarandu.“ — Acestu discursu lucratu cu multa eruditie, a fostu ascultatu cu cea mai adunca atentiune, de multe ori intreruptu de vivate, carele inse, prin o multime de pasagie triste ale sele, a implutu animele asistintiloru de dorere; cu deosebire pasagiele, unde se dice, ca romãniloru din Ardealu nu li erã erãtatu se amble la scóla, ba si pruncii preotiloru romãni inca erau scosi din scóla si siliti a grigi de bibolii dloru feudali.

Dupa terminarea acestoi discursu (de mai 2 ore) plinu de spiritu si patriotismu, tota intelegintia presinta — intre cari si stimatii dni din Abrudu Ioanu Galu protop. gr-or. si Bosiota Motiu Dimbulu asesoru — pre la 3 ore d. a. se introni la unu splendidu prãndiu arangiatu in cea mai mare elegantia, de unde, se intielege, n'au lipsitu nici toastele ocaasionali.

Finindu-se prãndiuulu, cam prela órele 5 1/2, corpulu profesoralu a arangiatu numai decâtu o petrecere de jocu in sala cea mare a gimnasiului, care se intielege a partecipatu cea mai mare parte a secului frumosu din comitatu, care inse n'a lipsitu nici dela festivitãtea inaugurãrei in biserica, — Petrecerea a duratu pâna in diua, cându apofia-care departãndu-se, a dusu cu sine o dulce si placuta souveniru.

Abiã sosiramu prela ale nóstre, cându iéc'a dlu prot'a Lazaru primesce o epistola dela parintele Metropolitu bar. Andreiu de Sigaun'a, in care face, pre sém'a gimnasiului, unu ofertu de 2000 fl. v. a. — Toti cei cari au auditu de acestu donu marretiu si esprimu si astadi parerea de reu, ca n'au aflatu mai tempuriu despre acest'a, ca bucuria sa fia si mai completa.

Ioanulu lui Tana sie.

Protocolulu siedintiei a XIII-a.

tienute din partea directiunii asociatiunii nationale pentru cultur'a poporului romãnu, in Aradu, 26 Maiu nou, 1870.

De fatia au fostu:

Presedintele: Ioane Popoviciu Desseanu, directoriu secundariu.

Membrii: Emanuilu Missiciu, Demetriu Bonciu, Emanuilu Missiciu, Ioanu Rosiu, Iosifu Popoviciu, Teodoru Serbu si Georgiu Dogariu.

Notariu: Petru Petroviciu

Nr. 90. Protocolulu siedintiei precedente s'a cetitu, si

Decisu: Se autentica.

Nr. 91. Se presenta rogarea stipendiatulu

asociației, Michail Sturz'a teologu, și studinte privatu de a VIII. clasa, — pentru asemnarea intrăgului stipendiu anual, avendu neincungiorabila lipsa de a caletori la Bejusia pentru depunerea esamenului de maturitate.

Decisu: Se asemna stipendiulu incuviintiatu in sum'a intrăga — la perceptoratu pre lănga cuita. —

Nr. 92. Notariulu direcțiunei reportăza, cu provocare la decisu directionalu de sub Nr. 89. ca au procuratu tipariturile dispuse pentru balu, și sortitura.

Decisu: Se ia la cunoscintia și se predau perceptoratalui 2000 sortiuri, și 156 bilete de familia a 3 fl. 50 și 350 de persône a 1 fl. 20 cr. pentru distribuire, — avendu a face computu la tempulu seu. —

Nr. 93. Economulu asociației Teodoru Serbu face cunoscutu: ca conformu decisu, de sub nr. 86. au dispusu a se curati și varui localitatile asociației, — dreptu aceea cere a se asemnă speșele facute. —

Decisu: Se ia la cunoscintia și se asemnă speșele recerute la preceptoratu in sum'a de 10 fl. 20 cr.

Nr. 94. Comisiunea esaminatoria de ratiociniulu directoriulu secundariu, presenta elaboratulu seu, — aretându prin unu bilantiu detaiatu rezultatulu perceptiuniloru și erogatiuniloru acestei sortiture și a balului, — dupa care fondulu asociației a sporitu cu unu capitafu in bani gal'a dupa detragerea tuturoru speșelor in sum'a de 3002 fl. 75. cr. v. a.

Decisu: Desbatendu-se cestiunea acăst'a sub presiedinti'a interimala a comembrului Dr. Atanasiu Siandoru, se ia la cunoscintia reportulu comisiunei, pre bas'a acăstui'a se dispune a se face reportu specialu și a se asterne adunării generali.

Nr. 95. Comisiunea emisa pentru elaborarea unui proiectu de propunere pentru modalitatea lătrei industriei și a comerțului intre poporulu românulu presintându acăstu proiectu.

Decisu: Se ia la cunoscintia și se va substerne adunării generali,

Nr. 96. Se presenta epistol'a dlui parochu și asesoru consistorialu Trifu Siepetianu din Chiseteu, prin care face cunoscutu ca choristii angațiatu la producțiunea concertului, impreunatu cu reprezentatiunea pieselor teatrale pre adunarea generala, — voru sosi domineca in 5 l. c. deci recerca direcțiunea ca sa-i tramita o anticipatiune pentru provederea speșelor de caletoria in sum'a de 60 fl., — de la Chiseteu la Aradu și indereptu.

Decisu: Anticipatiunea receruta in sum'a de 60 fl. v. a. se asemnă la perceptoratu, — pre bas'a decisu de sub Nr. 88 și se insercinăza notariulu direcțiunei a tramite numai decātu dlui Siepetianu inca cu post'a de adi. — Pentru providiunea și adăpostirea celoru 18 choristi, — comembrulu direcțiunei Georgiu Dogariu este poștiut a face dispusetiunile de lipsa. —

Nr. 97. Presiedintele directoriulu secundariu — inșiintieza: ca castigându-si informatiuni positive, cumca sororile asociației a Transilvaniei și Bucovinei de unulu și scel'a-si scopu că și asociațiunea noastră, — suntu provedinte cu ajutorie banali de cătra confratii nostri din Romani'a — prin urmare, de ôre ce asociațiunea noastră este cu multu mai marginita și scapetata in midilucele sale materiali, și are necesitate neincungiorabila de unu asemenea spriginu fratiescu a conationaliloru de preste Carpati, propune: că sa se faca pasi și din partea direcțiunei pentru de a fi considerata și asociațiunea noastră că atare, — cu unu ajutoriu banale. —

Decisu: Fiindu-ca dupa esperiinti'a facuta prin propunetoriulu directoriulu secundariu, — se pôte deduce, cumca esistinti'a asociației noastre, ce are totu acele-si scopuri filantropice și divis'a culturai poporului românulu că și sororele asociației mai susu numite, — la confratii din Romani'a nu este cunoscuta — dreptu aceea propunerea presiedintelui se primese și se dispune: că presiedintele directoriulu secundariu se indegete pasii necesari la loculu competentu in privinti'a acăst'a. —

Nr. 98. Presiedintele directoriulu secundariu propune de membrii noi și asociației pre domni.

1. Georgiu Marchiesiu preotu gr. cat. din Homorodu in cottulu Satu-marelui și pre

2. Visarionu Romanu inspectoru la banc'a de asecuratiune reciproca „Transilvani'a.” — am-

bii cu ofertu annualu de 2 fl. pre anii 1870/71 1871/72 și 1872/73 cari au și solvitu competinti'a pre toti acăsti trei ani, in sum'a de 12 fl. v. a. și tacs'a pentru diplome cu 1 fl. v. a. —

Decisu: Dupa votisare usuata ambi nomiti domni se dechiara de membri alesi ai asociației pre anii aretati, și se dispune inmatricularea loru intre membrii asociației și estradarea diplome-lor; iera banii ofertului cu 12 fl. și tacs'a pentru diplome cu 1 fl. v. a. se predau la perceptoratu.

Nr. 99. In legatura cu Nr. precedinte — la propunerea presiedintelui directoriulu secundariu.

Decisu: Se denumescu totu de odata de colectanti ai asociației, și anume: dlu preotu gr. cat. Georgiu Marchiesiu pentru partile din Satu-mare și dlu Visarionu Romanu pente partile Transilvaniei insarcinându-se notariulu direcțiunei a estradă tipariturile necesare pentru acquirarea membriloru asociației: despre ce suntu de a se inșiintia ambii prin estrasu protocolariu.

Nr. 100. Presiedintele directoriulu secundariu face propunere a se tipari mai multe esemplare de programe pentru agendele adunării generali, și avendu a se compune reportulu generalu despre activitatea direcțiunei sa se provôce toti oficialii respectivi că sa-si termine repôrtele parteculari și sa le presinte direcțiunei in siedinti'a de domina. —

Decisu: Se primese propunerea presiedintelui și se dispune tiparirea programelor in 300 de esemplare, — din care sa se tramita la tôte foile căte unu esemplariu spre publicare.

Cu compunerea reportulu generalu alu direcțiunei se insarcinăza notariulu direcțiunei Petrovieiu, avendu alu presentă in siedinti'a n multidirectiunala. —

Toti oficialii direcțiunei, și anume perceptorulu, fiscalulu, bibliotecariulu, economulu și notariulu au de a-si face reporturile parteculari, și ale presentă in siedinti'a prossima directionala. —

Nr. 101. Ne mai fiindu altu obiectu de pertractatu.

Decisu: Se defige terminulu siedintei viitorie pre sâmbeta in 4. a. c. la 6 ôre sêr'a, cându se va autentică și protocolulu acăstei siedintie. —

S'a cetitu și autenticatu in siedinti'e straordinaria de astadi.

Aradu, 4 Maiu 1870.

Directiunea asociației nationale pentru cultur'a poporului romanu.

Ioane Popoviciu Desseanu
directoriulu secundariu.

Petru Petrovieiu
notariu.

Reproducemu dupa „fôia oficiala bisericăscă din Iasiu, adres'a ce au năintat'o in 28 Apriliu 1870 Presăntitului mitropolitulu alu Moldoviei Calinicu, ministrului de culte și instructiune relativa la scôla aflătore sub direcțiunea a două calugătie misionarie catolice din Iasi, și cartea pastorale urmata in acăsta privinti'a.

In fati'a notelor noastre cu Nr. 2347, Nr 89 și Nr. 1776, tustrele relative la sistematic'a opunere din partea calugăritiloru misionare de la pensionulu din Iasi intru predarea catechismului ortodoxu copileloru noastre romănce de ritulu ortodoxu, ce se educa in elu; in fati'a norocitei descoperiri ce s'a facutu prin demn'a dôamna și pica onorabil'a Romalo, ca acelu institutu nu-si are scopulu esentialu altulu, decātu acel'a de a converti copilele noastre romănce ortodoxe la ritulu apusăna, și mai cu deosebire a se devotă unei vieti contrare societăței și fôrte apropiata deprinderiloru clăstrului de care depindu acelea monachii misionare, nu mai remăne pentru mine nici o umbra de indoiala in just'a noastră staruintia, și nici cuventulu aceloru misionare ca in tiér'a noastră, nu aru fi toleranti'a de culte.

Istori'a tierei noastre marturisesce toleranti'a bisericăței romăne in materie religioșe, cum și caracterulu francu și lealu alu natiunei romăne asupr'a acăstui punctu.

Fia inse constatatu inca odata, d-le ministru, ca proselitismulu nu in Romani'a dara in tôte statele civilizate au fostu combatutu și uritu, și toleranti'a lui in tiér'a noastră nu aru putea fi decātu unu despretiu ce ne-amu aruncă inși-ne, asupr'a noastră, și asupr'a institutiuniloru noastre nationale și bisericăței.

Că archipastoriu noi in consciintia de respunderea ce avemu inaintea lui Dumnedieu și inaintea

ômeniloru, facându-ne datori'a prin a ne adresă inca odata cătra parinti ce inca mai au copile in acelu pensionu, nu putemu a nu ne implini datori'a și in acăsta ocașiune, adresându reclamarea noastră onoratului guvernulu, prin organulu d v.; rucându-ve a face pentru demnitatea noastră nationala da acelea monachii se primăscă in scôla loru predarea catechismului ortodoxu copileloru romănce de ritulu ortodoxu; cu alte cuvinte sa se conforme dloru legiloru tierei noastre, s'au la casa de opunere conformu legei de instructiune sa li se interdica dreptulu de a avea scôla aici.

Credemu, dle ministru, ca acum fiindu probatu in modulu celu mai veditu tendinti'a pernicioșă ce autrescu acăstea monachii misionare in prejudiciulu religiunei noastre și in daun'a morala a copileloru noastre romănce, nu voru mai putea așlă in nici o parte spriginu perversiloru loru pretentiu.

De cele ce veti regulă ve rugamu a ne comunica și pre noi cu sciinti'a.

Primiti d-le ministre Archipastorăsc'a noastră binecuventare.

Calinicu metropolitulu Moldovei.

Directoru Metropoliei, S. Mandrea.

Calinicu, din grati'a lui Dumnedieu Archiepiscopu și Metropolitulu Moldovei și Sucevei, și Esarculu Plainurilor.

Iubitiloru nostri fii duhovnicesci haru și pace fie vôte dela Ddiu, iêr' dela noi archipastorăsc'a binecuventare.

In nici unu tempu, de cându stamu pre scaunulu archipastorescu, nu ne-amu aflatu in o mai trista positiune de cătu in acăstu momentu.

In totudean'a, cându simtiemu necesitatea a convorbi directu cu fii nostri duhovnicesci, eram de mai nainte satisfacuti in sufletulu nostru, avendu inainte-ne probe vii de simtiementulu loru religiosu moralu și nationalu.

Și de căte ori amu adresatu loru cuventulu elu a fostu ascultat, asiă, ca nu remănea nimicu de doritu in respectulu aceloru crestini care ne faceau obiectulu convorbiriloru noastre.

Astadi inșă, cu durere suntemu siliti a desfasiură inaintea vôtei inbitiloru, nostri fii sufletesci unu odiosu actu seversitu in mijloculu societăței, noastre crestine, in acăstu tempu de lumina și civilizatiune, din partea unoru individe ce nu se sfiescu aici in mijloculu nostru, in tiér'a noastră, a ne consideră și trată mai că și de păgăni.

Durerea ce simtimu este cu atātu mai penibila pentru noi, cu cătu usii din fii nostri dohovnicesci, — fii ai Sf. noastre bisericăței ortodoxe, se facu complici prin indiferentismulu loru religiosu, moralu și nationalu, la comiterea unoru acte, care suntu dejă despretinite in tôte statele luminate și urite de tóta lumea.

„Daca nu a-siu fi venitu și nu a-siu fi graitu loru pecatu nu aru avea, iera acum respunsu nu au pentru pecatulu loru.”

Vomu intră dara in desfasiurarea factului, care impinsi de datori'a noastră de archipastoriu, trebuie a vi-lu face cunoscutu, și a ne implini pentru cea de pre urma data datori'a cătra acei fii ai bisericăței noastre, pre carii, de și complici comiterăi unoru atari acte, totu-si acum'a credemu ca vedindu nepriceputulu de ei resultatulu, nu voru hezită unu momentu, și voru recunôsce erôrea, grabiadu-se la repararea ei.

Din cartea noastră pastorala, ce v'amu adresatu, inbitiloru nostri fii duhovnicesci, la 12 Septembrie anululu mântuirăi 1867, cunôsceți ca aci in mijloculu nostru s'a formatu o scôla de copile sub preteestulu umanitariu alu educatiunei, sub direcțiunea a două misionare calugăritie de ritulu apusănu; v'amu aretatu atunci indaratnic'a opunere ce acăste misionare faceau intru a nu primi, ca copileloru noastre romănce de ritulu ortodoxu, sa li se predea catechismulu nostru ortodoxu și nu acelu apusănu; ca in fine, guvernulu in urm'a staruintiloru noastre s'a decisu a invită pre directôrea acăței scoli la implinirea justei noastre cerinti, adresându anca invitare și episcopului misiunei catolice din Iasi ca prin inalt'a sea positiune fatia de acăle misionare sa faca a fi primita predarea catechismului nostru copileloru noastre de ritulu ortodoxu.

V'amu aretatu atunci ca, dupa tôte starointiele, nu au fostu putinta a se reusi, și in fati'a pericolului ce vedemu și avemu convictiune ca amenintia a se destruge moralitatea relationelor celoru mai sacre, legate prin amôre și respectu intre fii cătra parinti, ne-amu facutu datori'a, spanându-ve starea

de lucruri, care nu numai din punctul religios, dară chiaru nationalu și socialu nu pôte sa mai fie toleratu, necum incuragiata, provocându-i și sfatându-i a nu contribue însuși ei la uciderea celor mai nobile sentimente în inimile copiilor lor; prin crescerea aceea perverse ce se da în asemenea institute. — Vocea noastră, spre nenorocirea aceluor ființe inocente, nu fu ascultată de către unii din părinți cari au continuat a-și lasa copilii în acelu institut, asiă, ca chiaru acum în spre din'a sf. serbatori ale Invierii Mântuitorului nostru Is. Chrs. gusta rodulu credulității lor, și vediu singuri rezultatulu moralu alu instruciunii ce se da în acelu institut.

Multamita fermului simțimentu religios și patrioticu a dómnei Romalo; Ea avú laudabil'a taria de religiunea parinților sei, mandri'a nationala și dadú pre fatia modulu inchișitorialu alu invetiamentulu din acelu institut.

Acești venerabili părinți, cu ocaziunea acestor sfinte serbatori, adose în sinulu familiei copilele ce le avea în institut, de care ne e vorb'a, și că buni creștini invitându-le a-și face datoriile creștinesci prin confesiune și comunicare, nevino-vatele copile sub felurile preteste caută a se scapa din petrunderii ochi ai familiei, ferindu a nu demasca lucrulu.

Petrunderia muma întielegându ca toate motivele acestor opuneri nu sunt sincere, prin autoritatea sea sciu se face a i se spune adeveratele motive, la audirea căror'a referit'a familia nu potú respirá decâtu spaima.

Ce au aretat copilele? Eata: ca, „ele sunt catolice și sunt jurate a nu se mărturisí și nici comunicá dupa ritulu religiunii noastre ortodoxe.“

Inchipuiască și acum fia-care durerea ce au potetu suferi unu parinte cu conștiința de datoriile ce i incumba către copii sei.

Domnulu ministru de culte Georgiu Măzescu, (pre care numindulu, îi declarámu reconștința noastră de archipastoriu și parinte, pentru demnitatea cu care s'au purtat și cu această ocaziune), a și renditu imediatu ancheta compusa din persoane foarte onorabile și de conștiința, de a căruia rezultatu nu ne indoim, cu toate ca ce rezultatu mai potemu acceptá, cându faptulu este înainte vóstra în destulu de probatu, asiă, ca numai unu sufletu vicleanu s-aru permite — negarea!

Noi dela începutu am avut convicțiunea, ca aceste misionare nu sunt venite în mijloculu nostru în scopulu umanitariu alu educatiunii, ci din contra cu disprețulu celu mai înegritu asupr'a religiunii noastre. Este celu mai degradatoriu lucru, ca astadi în mijloculu secolulu luminilor, nișce individe, ce se pretindu a fi urmațore lui Christosu, se vina în mijloculu unui poporu creștinu sa-și întinda mrejele în scopu de convertire.

Nu avem nimicu de disu în contr'a adveratelor scoli catolice. Resultatele științifice și morale, ce au datu scoliile catolice, sunt marture, ca ele nu se ocupa decâtu curatu pentru cultura științielor.

Căți români de ai noștri s-au facutu creșterea și instruciune prin ele, și nu s'au auditu ca în ele s'aru fi lucrându s'an favorisindu proselitismulu; dară în contr'a scóloru de misionari, cum este și acés'a dela noi, cari pentru scopulu lor, perversu și prejudeciosu societăților, au fostu și sunt desființate și netolerate în toate statele civilizate, și isgonite chiar din vatr'a lor, în contr'a unor asemenea scoli vomu protestá și vomu starui prin puterea noastră de archipastoriu și parinte la toti fii noștri duhovnicesci a se feri de ele ca de unu conrumpatoriu nu numai tineritulu dară chiaru și moralulu societății.

Atari scóle nu se multiemescu numai la convertirea copiilor, dară prin pedagogia lor ipocrita, aducu pre copila la inabusirea celui mai nobil și moralu simțimentu, de a nu dori de părinții lor, și ce e mai inficșosatoriu, ca i facu a se și ingreueá de ei și de numele lor, ajungendu până la acelu disprețu către părinți și familie, de a taesá petrecerea lor în sinulu familiei de: „septemân'a patimilor și altele“. Acte autografe sunt mărturisitorie acestei'a. — Vedeti până la ce stupiditate au ajunsu astfelu de invetiatori; — disprețindu libertatea ce s'au aflatu în țier'a noastră, și batându-si jocu de dragostea și imbratiosierea ce au aflatu între familiile noastre. Esemple de aceste am putea citá mai multe, dáca nu am crede ca

faptulu citatu aci, nu ară fi indestulu pentru acei părinți, cari anca nu s'au grabitu a-și scapa copilele lor din asiă pericolu, spre a cunoșce odata ca indiferența către religia parinților lor, către familia și țier'a lor, nu le va procurá decâtu nenorociri pentru ei și copii lor.

Nenorociri pentru ei, ca voru avea nenorocirea a vedea în copiii lor nișce ființe ipocrite și perverse în caractere, uritorii de societate și patria, și disprețuitori chiaru pentru părinții lor.

Că archipastoriu și parinte duhovnicescu, suntemu adâncu petrunsi de durere vedendu acestu fatalu indiferentismu din partea unor părinți de familie, către sânt'a noastră religiune, către acea religiune în care a traitu părinții și stramosii lor; și în durerea noastră neputendu vedea cumu își sacrifică ei singuri chiaru sórtea copililor lor, cea ce aru însemná din parte o inclinare mai multu, și o mândria desarta, putendu a ne exprima cu acestu termini, intru a se areta indiferenți și nepasatori către sânt'a noastră religiune; ridicámu vocea noastră către acei părinți desceptându-i a se feri de pericolu ce amenința sórtea copililor lor, căci dela densii mai multu de câtu de la ori cine se ascépta, precumu amu disu și mai înainte, a înfruntá barbarismulu și spiritulu fatalu alu proselitismulu ce de unu tempu cá unu torentu navalesce asupr'a-ne.

Déca din nenorocire vocea noastră de parinte nu va fi ascultată, acestu nenorocitu casu ne va probá inca odata ca asemenea părinți nu mai voescu a scé de biseric'a și religiunea parinților, și că atari negresitu, ca și biseric'a va trebui se fie indiferentă și nepasătoare de ei și noi, cu durere vomu fi siliti a opri ori căru preotu a aduce rugi pentru nesce asiă ómeni, nu numai în biseric'a, dar' nici de a întra în casele lor cu ori ce felu de rugaciuni, nici ai mărturisí și nici a le da sânt'a impartasire remanendu cu totulu indepartati de biseric'a precum și ei se indepartéza de ea și o neconsidera.

Noi însa speramu ca nu vomu avea a împiná nesce asiă triste casuri, care nu aru putea servi decâtu spre rusinea năcii noastre, spre bucuria și inganfarea strainilor.

Nu putemu crede ca în fatia celor ce se petrecu în aceste scoli pôte sa se gasésca între români unu individuu macaru care se fie desbracatu și de celu mai micu simțiu de amoru propriu și sa se dea pre sine cá o jertfa spre hul'a religiunii sale, spre mândria streinilor, și spre defaimarea pamentulu seu stramosiescu. În fine, consolati de această aprinsa și puternica speranția indeapurarea nu vomu încetá de a ne rug'a pentru întarirea și prosperarea tuturor fiiilor noștri duhovnicesci, că harulu providențialu se fie în de-a pururea nedeslipitu de ei și casele lor. Aminu.

Pentru cele 30 familii nefericite din Tofaleu au mai incursu:

R o s i ' a lângă 1 Iunie 1870.

Dle Redactor! La Apelulu comitetului constituitu dte. Sabiu 4/16 Octombrie 1869 pentru adunarea ofertelor pentru cei nefericiti din Tofaleu, de si se dice ca celé da indata da indoita totusi credemu dupa sensulu s. Ev. ca și celu de la a 11 óru se primesce cá și celu din óra a 3-a; asiă se oferesce prin subscrișulu, colectra din partea mai multor'a creștini pentru impartire între cei nefericiti din Tofaleu precum aici cu numele isemnati, și catu au datu fiesce care:

Subscrișulu Parochu gr. res. Ioanu Bâdea 50 xr. Ioanu Popoviciu 40 xr. Ioanu Cicu 50 xr. Tom'a Ciku 40 xr. Tom'a Alexandru 40 xr. Ioanu Solomonu 40 xr. Pavelu Comanu 40 xr. Ioanu alu Crasniculu 20 xr. Ioanu Catana, 20 xr. Ioanu Alevandru 20 xr. Tom'a Cuiu 20 xr. Ioanu alu Lini 20 xr. Ioanu Radu 20 xr. Ioanu Cibanu 20 xr. Mari'a S. Dumitru 40 xr. Nicolae Lunca 40 xr. Ioanu Larateanu 20 xr. Tom'a Avrigeanu 20 xr. Tom'a Danu 10. Nicolae Popoviciu 40 xr.

Sum'a 5 fl. 90 xr.

Varietăți.

* Teatru romanesc. Eri a sositu Dlu M. Millo Directoru alu teatralu nationalu din București ca trup'a sea. Unu comitetu ad hoc din partea romanilor de aici va încunșcința pre publiculu românescu despre detaiurile petrecerei dlui Directoru și a trupeii sele aici. Din partene putemu spune ce amu pututu audí, ca adca

Marti se începú reprezentatiunile și se voru continuá vineri și sambata. Aflându și altele le vomu impartasi cu alta ocaziune.

* Unu trenu resturnatu a pututu vedea caletorulu lângă drumulu de feru Aradu-Alb'a-Iuli'a, numai vre-o căti-va pasi la drépt'a drumulu dupa esirea din curtea drumulu de feru a Aradului. Intemplarea ni se enară în tipulu urmatoriu: Sieptespediece cai jaceau pre drumu. Trenulu de poveri ishi în ei și parte îi omori, parte vatemá greu. Inse masin'a inca a esitu din sini și a tabaritu într'unu siantiu, unde dimpreuna cu mai multe vagone stá și vineri resturnata. Vieti omenesci nu s'au periclitat. E de miratu cum de vighiatorulu drumulu nu a sciutu de aflarea calilor tomari pre drumu și de aceea cum de caii nu au fugitu de sgomolulu masinei.

* (Unu cutremuru de pamento) inficșosiatu s'a intemplatu în cetatea Oajaca din Mexico, în care s'a periclitatu preste o sutu de ómeni și unu numeru însemnatu s'a vatematu. Și alte cetatii și unele mine suferira însemnate stricaciuni —

* In Cluju voira nu de multu mai multi tiereni din preurbu a sparge temnit'a de acolo spre a eliberá pre unii soti de ai lor, însa indata ce se infatiosá milit'a, cărei i se facu cunoscutu, se departara toti fára succesu.

* Unu gândacu de cartofi necunoscutu până acum s'a aretat în Americ'a nordica. Este de temutu ca acestu gândacu daunosu, se va transplantá de acolo și în Europ'a ca o plaga pentru țiera prin aducerea de cartofi de semintia. Acestu gândacu s'a aflatu în apropierea muntilor stancosi la începutulu secolulu acestuia pre niște cartofi selbatici, dela cari trecura și la cei cultivati și totu mai tare se ivesce și în părțile de Ostu. Cam prin anulu 1860 a trecut dincóci de Missuri și în totu anulu inaintiedie spre Ostu cu câte 50 mile englezesci asiă câtu în 10 ani pôte ajunge la oceanulu Atlanticu. Se arata în mase mari. Suntu unii gândaci precum licuriciulu, cari stingu óuele acestor gândaci de cartofi.

* Unu vulturu de 200 ani de marime gigantica s'a puscatu în 8 a lunei c. pre bunulu Belleye, alu Inaltímei sele archiducelui Albrecht. Acestu vulturu purta dupa grumazulu seu unu cerculetiu de otielu pre care erá scrisu anulu 1646 și o insignie stersa de jumetate. Elu fu cumperatu de unu cetatianu din Esseg, care voiesce alu dá mușeului din Zagrabia.

* (Unu escosu militarescu). Intre soldatii diviziunii de trupe alu regimentulu Bar, Rodich și între ai regim. Prințulu de Bavaria, cari sunt stationati în Muresvasiarhei erupse în 13 l. c. unu conflictu tristu. Ansa mai de aprópe se dedú inca în diu'a premergátore la ocaziunea unei petreceri unde se palmura. Cei mai slabi se retrasera pentru ca în diu'a urmátore sa începá conflictulu cu puteri nóve. Numerulu escendentilor se urcá în sér'a la 60—70 insi. O patrula de nópte, fiindu pré mica, fu respinsa, până cându mersé o patrula mai mare de honvedicare inca aflându resistința faeu întrebuintiare de arme și restulira ordinea. Nici unulu nu fu amaritu dar' renitu unulu dintre escendenți la capu și altulu la picioru. Acestu escesu se dice a nu fi avutu motive nationale.

* Ur'a între slovaci și nemți se manifesté dia până în clasele de josu ale poporulu. Nu de multu cetramu în „Fremd. bl.“ despre o parviala, ce a eruptu între lucratori slovaci și nemti dela regularea Dunarei în Praterulu Vienei. Ansa fu data prin aceea, ca la cererea lucratorilor slovaci, de a li se solvi competința lor cu o di mai înainte, întreprinorulu lor nu dedú ascultare. Slovaci navalira asupr'a lui, de unde apoi se încinse o lupta ce durá mai multu de o óra între lucratorii nemti și slovaci, până cându politia întrevenindu îi descaierá. Resultatulu fu mai multe capete sparte. Dară cu acés'a inca nu se fini, căci dupa cum cetimu totu în „Fremd. bl.“ escese se repetira în 12 ale l. c. Acei lucratori navalira de nou unii pre alții cu lopeti harletie și sape. Numai cu greu putú politia de a imprashtia pre 40—50 lucratori din bataia. Ranitii furu dusi în spitalu.

Burs'a de Vien'a.

Din 6/18 Iunie. 1870.

Metalicele 5%	59 95	Act. de creditu	254 40
Imprumut. nat. 5%	68 45	Argintulu	117 50
Actiile de banca	717	Galbinulu	5 69